

บทที่ 3

มาตรฐานสถานที่พักผ่อนหย่อนใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1 มาตรฐานการบริหาร/การบริการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

สำหรับมาตรฐานของการจัดตั้งสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สรุปได้ดังนี้

- 1) มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 2) มาตรฐานรูปแบบการสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 3) มาตรฐานการจัดกิจกรรมในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 4) มาตรฐานการจัดการด้านบุคลากรของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 5) มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน
- 6) มาตรฐานการประเมินและติดตามผล

1) มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- **ลักษณะที่พึงประสงค์**

มีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการผู้ใช้ โดยสอดคล้องกับความต้องการและมีจำนวนในสัดส่วนที่เพียงพอกับประชากรในชุมชน

ตัวชี้วัด

สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจขั้นพื้นฐาน

รายละเอียด	ประเภทของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ				
	ย่อม	ละแวกบ้าน	เล็ก	กลาง	ใหญ่
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
1. ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร		*	✓	✓	✓
2. แผนที่	*	*	✓	✓	✓
3. บริเวณที่จอดรถ	*	*	✓	✓	✓
4. เก้าอี้นั่งพักผ่อน	✓	✓	✓	✓	✓
5. โต๊ะสำหรับนำอาหารมานั่งรับประทานอาหาร		*	✓	✓	✓
6. โทรศัพท์สาธารณะ		*	✓	✓	✓
7. สนามเด็กเล่น		✓	✓	✓	✓
8. ภาชนะรองรับขยะมูลฝอย	✓	✓	✓	✓	✓
9. บริเวณสำหรับการออกกำลังกายกลางแจ้ง		✓	✓	✓	✓
10. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ			✓	✓	✓
11. เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย		*	✓	✓	✓
12. ระบบไฟฟ้า	✓	✓	✓	✓	✓
13. ระบบน้ำรดต้นไม้	✓	✓	✓	✓	✓
14. ห้องน้ำ สุขา		✓	✓	✓	✓
15. ห้องน้ำ/สุขาสำหรับผู้พิการ		*	✓	✓	✓
16. ร้านจำหน่ายอาหาร/เครื่องดื่ม		*	*	*	✓
17. ร้านขายสินค้า เช่น สินค้าที่ระลึก			*	✓	✓
18. ศาลาที่พัก		*	*	✓	✓
19. ต้นไม้/ความร่มรื่น	✓	✓	✓	✓	✓
20. การจัดแสดงนิทรรศการ			✓	✓	✓
21. สนามหญ้าสำหรับพักผ่อน	✓	✓	✓	✓	✓
22. สนามกีฬากลางแจ้ง		*	*	*	✓
23. สนามกีฬาในร่ม		*	*	✓	✓

รายละเอียด	ประเภทของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ				
	ย่อม	ละแวกบ้าน	เล็ก	กลาง	ใหญ่
24. จุดติดตั้งน้ำดื่มสาธารณะ		*	*	✓	✓
25. การติดตั้งเครื่องกระจายเสียงตามจุดต่างๆ			✓	✓	✓
26. ลานอเนกประสงค์		*	*	✓	✓
27. ป้ายสัญลักษณ์เพื่อบอกกฎเกณฑ์ของการใช้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	✓	✓	✓	✓	✓
28. ป้ายบอกสถานที่ภายในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ		*	*	✓	✓
29. รั้ว		*	*	✓	✓
30. สถานที่เพาะชำต้นไม้			*	✓	✓
31. ทางวิ่ง / ทางเดิน	✓	✓	✓	✓	✓
32. ทางจักรยาน		*	✓	✓	✓
ด้านองค์ประกอบภายในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ					
1. ไม้ยืนต้น	✓	✓	✓	✓	✓
2. ไม้พุ่ม	✓	✓	✓	✓	✓
3. ไม้คลุมดิน	✓	✓	✓	✓	✓
4. สนามหญ้า	✓	✓	✓	✓	✓
ด้านการดูแลรักษา					
1. การเก็บขยะ	✓	✓	✓	✓	✓
2. การกวาดถนน	✓	✓	✓	✓	✓
3. การดูแลต้นไม้ เช่นการปลูก การตัดแต่ง ให้ปุ๋ย	✓	✓	✓	✓	✓
4. การซ่อมแซมอุปกรณ์ภายในสวน	✓	✓	✓	✓	✓
5. การระบายน้ำ/บำบัดน้ำเสีย	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุ ✓ หมายถึง กำหนดให้ต้องจัดหาหรือให้มีสิ่งเหล่านี้

* หมายถึง อาจจัดหาให้มี หรือไม่มีสิ่งเหล่านี้ในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจก็ได้ ในกรณีที่สามารถจัดให้มีได้จะเป็นตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา

การจัดหาหรือพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ให้เป็นส่วนหนึ่งภายในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการเรียนรู้ และการนันทนาการแก่ประชาชน ได้แก่

รายละเอียด	พักผ่อน	เรียนรู้	นันทนาการ
1. การจัดสวนตามลักษณะพืชพันธุ์ไม้ เช่น สวนสมุนไพร สวนพรรณไม้ในวรรณคดี สวนปาล์ม สวนไผ่ สวนไม้ดอก ไม้ประดับ ฯลฯ	✓	✓	
2. สวนสุขภาพ	✓	✓	✓
3. ลานอเนกประสงค์ เพื่อจัดกิจกรรม	✓	✓	✓
4. บึงน้ำ โดยอาจจัดให้มีสิ่งเหล่านี้ประกอบ เช่น กลุ่มพันธุ์ไม้น้ำ เครื่องเล่นทางน้ำ การให้อาหารปลา	✓	✓	✓
5. น้ำพุ ซึ่งมีหลากหลายรูปแบบ เช่น น้ำพุเพื่อความสวยงาม น้ำพุประกอบดนตรี น้ำพุประกอบแสง สี เสียง ฯลฯ	✓		✓

ในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแต่ละแห่ง ไม่สามารถกำหนดจำนวนสิ่งอำนวยความสะดวกได้แน่นอนชัดเจนทั้งนี้เพราะ ต้องคำนึงถึง ลักษณะพื้นที่ งบประมาณ จำนวนผู้ใช้บริการ วัฒนธรรมของชุมชนในบริเวณรอบๆ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ วิถีชีวิตของคนในชุมชน ความชอบ และความต้องการของคนในชุมชนที่จะเป็นผู้ใช้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นแนวทางในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว มีแนวทางปฏิบัติพอสรุปได้ดังนี้

แนวทางปฏิบัติในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภท

ประเภท	ที่ตั้งและลักษณะ	ขนาดและจำนวน
1. ประตูเข้าออก	- ไม่ควรอยู่ใกล้สี่แยกเพราะทำให้การจราจรติดขัด - บริเวณที่เข้าออกควรแบ่งพื้นที่ของสวนให้เป็นที่จอดรถประจำทางรองรับส่ง - ควรมีป้ายชื่อสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	ไม่ควรมีเกิน 1-2 ประตู เพราะจะทำให้ยุ่งยากในการควบคุมระบบความปลอดภัย
2. แผนผังและป้าย	- ใกล้ประตูเข้าออก - มีขนาดใหญ่ มองเห็นรายละเอียดได้ชัด ไม่ว่าจะขับรถมาจอดดูหรือยืนดู - อาจะจัดสวนประกอบป้ายให้สวยงาม - ป้ายบอกทิศทางบริเวณต่างๆ - ลักษณะของป้ายทุกชนิดในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจแต่ละแห่งควรมีรูปแบบที่เหมือนกัน - ใช้ตัวอักษรขนาดพอเหมาะแบบเรียบง่าย	- แผนผังรวมมีเพียง 1 อัน ตรงบริเวณเข้าออก (ถ้ามีประตู 2 ด้านก็ควรมี 2 อัน) - ป้ายบอกทิศทางควรติดตามความจำเป็นเพื่อให้ทราบตำแหน่งต่างๆ
3. ป้อมยาม	- ใกล้ประตูเข้าออก	- ประตูละ 1 ป้อมยาม
4. ที่จอดรถ	- ใกล้ทางเข้าออก - แยกถนนสำหรับรถและทางเดินทางเท้าเพื่อความปลอดภัย - มีทิศทางการเข้าและออกจากลานจอด - วัสดุทำจากคอนกรีต หรืออิฐหรือกรวด	- ควรมีจำนวนที่เพียงพอต่อจำนวนผู้ใช้สถานที่ในปัจจุบัน และเผื่อบางส่วนสำหรับอนาคต - ขนาดที่จอดรถ 1 คัน = 3.00 × 5.40 เมตร

มาตรฐานสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ประเภท	ที่ตั้งและลักษณะ	ขนาดและจำนวน
5. อาคารที่ทำการ	- ควรตั้งอยู่ในพื้นที่ราบมั่นคง - เลือกมุมที่มีวิวหรือทิวทัศน์นอกสถานที่ไม่สวยงาม ส่วนใหญ่จะตั้งชิดริมรั้ว หันหน้าเข้าสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	- มีห้องโถงเพื่อแสดงแผนผังหุ่นจำลอง และเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ - ห้องทำงานสำหรับเจ้าหน้าที่ - ห้องน้ำ - ห้องเก็บเครื่องมือ - โรงรถ - ที่นั่งพักรอบอาคาร - ที่สำหรับส่งของลงจากรถ
6. เวทีกลางแจ้ง	- อยู่ในตำแหน่งที่แสงอาทิตย์ไม่ส่องตาผู้ดู คืออยู่ในแนวเหนือ-ใต้ - ไม่มีเสียงรบกวนจากรอบด้านเป็นบริเวณโล่งมีอากาศบริสุทธิ์	- เวทีควรมีฉากหลังเพื่อให้เห็นการแสดงมากขึ้น - เก้าอี้ / ที่นั่ง ควรไล่ระดับสูงต่ำ
7. เรือนเพาะชำ	- ควรอยู่ในพื้นที่ลาดต่ำ ไม่จำเป็นต้องมีวิวสวยงาม - ได้รับแสงแดดเต็มที่ ควรเป็นเรือนโปร่งแสงและอากาศถ่ายเทได้สะดวก วางอยู่ในแนวเหนือ - ใต้ และติไม่ระแนงเว้นร่องไว้	- ขนาดของเรือนเพาะชำ ขึ้นอยู่กับความต้องการในการใช้งาน - ควรมีที่เพาะชำต้นไม้ มีที่ปักเสียงกล้าไม้ และไม้ที่เติบโตแล้ว - มีห้องสำหรับผู้ดูแลเรือนเพาะชำ - ห้องน้ำและห้องพักคนงาน
8. สนามกีฬาากลางแจ้ง	- ควรจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกันหรืออยู่ใกล้ๆกัน เพราะเป็นการเล่นที่ต้องมีเสียงดัง ใช้กำลังมาก - ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบมั่นคง ไม่มีน้ำขังในฤดูฝน	- จำนวนสนามขึ้นอยู่กับประชาชนหรือความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น - สนามเทนนิส ขนาด 14.40 × 32.40 เมตร - สนามเบดมินตัน ขนาด 6 × 14.40 เมตร - สนามบาสเกตบอลขนาด 12.60×22.20 เมตร - ส่วนใหญ่มีชนิดละ 1 สนาม ยกเว้นการเล่นเกมส์บางอย่างที่ใช้พื้นที่น้อย เช่น ปิงปอง หมากรุก

ประเภท	ที่ตั้งและลักษณะ	ขนาดและจำนวน
9. ศาลา ที่พักร	- บริเวณที่มีวิวสวยงาม ร่มรื่น มีอากาศถ่ายเทอยู่ตลอดเวลา - อยู่ใกล้แม่น้ำ ทะเล ให้ความสะดวกในการกันแดด กันฝน - อาจจะทำด้วยวัสดุถาวรหรือชั่วคราวก็ได้ - ไม่ควรสร้างในที่ลับตา	- ไม่ควรเกิน 15 ศาลาต่อพื้นที่ 200 ไร่ - บนศาลามีเก้าอี้ติดตั้งตายตัวรอบศาลา - มีถังขยะ
10. เก้าอี้ที่นั่งพักร	- วางอยู่บริเวณ 2 ข้างทางเดิน ร่มไม้ ร่มแม่น้ำ ลำธาร ทะเล รอบเวทีกลางแจ้ง	- เก้าอี้จะทำด้วยไม้ คอนกรีต หรือเหล็ก และควรทาสีกันสนิม - เก้าอี้ต้องวางยึดติดแน่นกับพื้น - สูงจากระดับพื้น 15-18 นิ้ว กว้าง 18-36 นิ้ว ยาว .45×1.00 เมตร และควรมีพนักพิง
11. ถังขยะ	- ควรตั้งไว้ทุกๆ ระยะ 100-200 เมตร 2 ฟากถนน - ตามตำแหน่งของสถานที่ที่ใช้รับประทานอาหารและเครื่องดื่ม เช่น เก้าอี้ที่นั่งพักร ปิกนิก แคมป์ กราวน์ สนามกีฬา	- มีขนาดพอเหมาะกับการเก็บรวบรวมทุกวันโดยเจ้าหน้าที่ทำความสะอาด ไม่ควรใช้ถังขนาดใหญ่เกินไป - ควรมีถังรอบนอกติดตั้งอยู่กับพื้น เคลื่อนย้ายไม่ได้ และมีถังอูมิเนียมหุ้มห่อสวมอยู่ภายใน เพื่อความสะดวกในการยกเททิ้ง
12. ห้องน้ำ	- ตั้งอยู่ตามจุดต่างๆ เช่น บริเวณที่ ปิกนิก เวทีกลางแจ้ง ฯลฯ ที่มีอากาศถ่ายเทสะดวก - อาจะตั้งขึ้นเฉพาะ หรือรวมอยู่กับอาคารต่าง ๆ และอยู่ในที่ลับตาพอสมควร	- ควรแบ่งแยกห้องน้ำ ชาย – หญิง - มีอากาศถ่ายเทสะดวก - มีพนักงานทำความสะอาดทุกวัน

มาตรฐานสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ประเภท	ที่ตั้งและลักษณะ	ขนาดและจำนวน
13. ทางเดิน	- เป็นทางเชื่อมแบบแยกหรือแบบปูต่อเนื่องก็ได้ - อาจใช้วัสดุ เช่น ศิลาแลง กระเบื้องปูทางเท้า หิน เป็นต้น - ทางวิ่งควรลาดยาง	- กว้าง 1.20 – 1.50 เมตร
14. รั้ว	- สร้างจากสิ่งไม่มีชีวิต เช่น รั้วไม้ หรือจากสิ่งมีชีวิต เช่น รั้วต้นไม้ - มีหลายแบบ เช่น รั้วทึบ รั้วโปร่ง รั้วทึบครึ่งโปร่ง	- ความสูงไม่ควรเกิน 2.00 เมตร ส่วนความหนา ขึ้นอยู่กับโครงสร้างและความสูง
15. ไฟฟ้า	- ตั้งเป็นระยะ โดยมีไฟหลายระดับตามความเหมาะสมในการใช้งาน - มีไฟเสาสูงเพื่อรักษาความปลอดภัย	- ขนาดและจำนวนขึ้นอยู่กับชนิดโคมไฟ รัศมีการส่องสว่างและความสูงของเสาไฟ
16. ระบบประปา	- ก๊อกสนาม - ระบบการรดน้ำในสนามควรคำนึงถึงแหล่งน้ำ เช่น การใช้แหล่งน้ำในพื้นที่และการใช้น้ำจากแหล่งอื่น เช่น รถบรรทุกน้ำ	- จำนวนก๊อกน้ำ และระบบประปา ขึ้นอยู่กับการออกแบบและขนาดของสวน
17. การระบายน้ำของสวน (ท่อระบายน้ำ/บ่อพักน้ำ)	- มีระบบระบายน้ำภายในสวน	- การระบายน้ำขึ้นอยู่กับการออกแบบของสวนและขนาดของสวน

(ที่มา: เอื้อมพร วิสมหมาย , 2527)

2) มาตรฐานรูปแบบการสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- **ลักษณะที่พึงประสงค์**

มีการกำหนดมาตรฐานรูปแบบการสร้าง โดยมีองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้อง คือ

- (1) งานทั่วไป
 - ปรับระดับ, เนินดิน
- (2) งาน Hardscape
 - ทางเดิน
 - ลานทางเท้า
 - สนามเด็กเล่น
- (3) งานอาคาร
 - ศาลาพักผ่อน
 - หอปิ่น (สนามเด็กเล่น)
 - อาคารบำรุงรักษา
- (4) งานระบบ
 - ระบบไฟฟ้าส่องสว่าง
 - ระบบประปาหรือน้ำ
- (5) งาน Softscape
 - ไม้ยืนต้น
 - ไม้พุ่ม
 - ไม้คลุมดิน
 - สนามหญ้า
- (6) งาน Furniture
 - ป้ายชื่อ
 - ม้านั่ง
 - ถังขยะ

ทั้งนี้สามารถศึกษาแนวทางในการกำหนดลักษณะและปริมาณงานดังกล่าวตามขนาดพื้นที่ของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ได้จากภาคผนวก ข.

3) มาตรฐานการจัดกิจกรรมในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- **ลักษณะที่พึงประสงค์**

มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการพักผ่อนหย่อนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยของประชาชนในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่อง และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

- **ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา**

- (1) มีกิจกรรมพักผ่อนที่มีความหลากหลาย เช่น การกีฬา การฟังดนตรี เป็นต้น
- (2) มีการจัดกิจกรรมที่ให้ความรู้ เช่น การอาชีพ การสอนศิลปะ การสอนดนตรี
- (3) เป็นแหล่งการเรียนรู้ประจำท้องถิ่น เช่น ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น โดยประสานกับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจอื่นๆ ที่อยู่ชุมชน เพื่อขอความร่วมมือ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้มีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นของตน เป็นต้น
- (4) เป็นศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารด้านพฤกษศาสตร์แก่ประชาชนที่สนใจ ประชาชนทุกคนสามารถเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา และให้บริการข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ สิ่งพิมพ์ต่างๆ แผ่นพับ เป็นต้น รวมทั้งอนาคตอาจพัฒนาเผยแพร่ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้จากทุกหนทุกแห่ง
- (5) เป็นแหล่งวิทยากรสำหรับนักเรียน นักศึกษาและประชาชนในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นการเสริมการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- (6) เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ประเพณีในเทศกาลต่างๆ กิจกรรมทางวิชาการ / กิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น
- (7) พัฒนาให้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจเป็นศูนย์กลางความร่วมมือของชุมชนและองค์กรต่างๆ ในชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยตนเอง
- (8) จัดสถานที่ให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละประเภท เช่น บริเวณสนามหญ้า บริเวณสังสรรค์นันทนาการ บริเวณนันทนาการ บริเวณบริการกิจกรรมพิเศษ บริเวณที่ฝึกอบรมหรือฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

- **แนวทางการปฏิบัติ**

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพิจารณาจัดทำแผนงานและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษานอกระบบ โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการดังกล่าว

4) มาตรฐานการจัดการด้านบุคลากรของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- **ลักษณะที่พึงประสงค์**

บุคลากรที่ทำหน้าที่ดูแลสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและมีจำนวนเพียงพอ

- **ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน**

ด้านเจ้าหน้าที่ประจำ

(1) หัวหน้าสวน มีหน้าที่ในการควบคุมและวางแผนการดำเนินงานการจัดกิจกรรมภายในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 1 คน คุณสมบัติ คือ มีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับการดูแลสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยได้รับการรับรองจากหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

(2) คนสวน มีหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาสวนและต้นไม้ ทำความสะอาด ดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติ และรายงานผล รวมทั้งเสนอปัญหาและอุปสรรค โดยจำนวนของคนสวนขึ้นอยู่กับพื้นที่ คือ คนสวน 1 คน รับผิดชอบพื้นที่ 2-5 ไร่ อย่างไรก็ดี ในการกำหนดจำนวนบุคลากร ควรพิจารณาองค์ประกอบเกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องทุ่นแรงอื่นๆ ในแต่ละสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น เครื่องตัดหญ้า ระบบรดน้ำอัตโนมัติ ฯลฯ

(3) ขามรักษาการณ์ มีหน้าที่ในการดูแลรักษาความปลอดภัย คุณสมบัติ คือ เป็นผู้เคยทำงานทางด้านนี้ โดยมีหน่วยงานเดิมรับรอง และมีจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- **ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา**

(1) ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในภารกิจและปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพโดยมีการจัดอบรมและพัฒนาบุคลากร อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

- **แนวทางการปฏิบัติ**

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพิจารณาจัดบุคลากรเพื่อดำเนินการดูแล รับผิดชอบสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ในจำนวนที่เหมาะสมตามขนาดของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ

5) มาตรฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

- **ลักษณะที่พึงประสงค์**

ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ รวมไปถึงการพัฒนาและการดูแลสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- **ตัวชี้วัดขั้นพัฒนา**

- (1) มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความต้องการหรือข้อเสนอของประชาชน
- (2) มีกิจกรรมที่ประชาชนร่วมรับผิดชอบและดูแลสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เช่น ประชาชนอาสาสมัครเปลี่ยนทำหน้าที่ครูผู้นำเดินแอโรบิก การรณรงค์ร่วมกันทำความสะอาด ปลูกต้นไม้ ฯลฯ

6) มาตรฐานการประเมินและติดตามผล

- **ลักษณะที่พึงประสงค์**

มีการจัดระบบการประเมินผลการดำเนินงานของสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

- **ตัวชี้วัดขั้นพื้นฐาน** ควรจัดให้มีการประเมินการปฏิบัติงานทุกระยะ 6 เดือน หรือ 1 ปี ตามความเหมาะสมใน 2 ลักษณะคือ

- (1) การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่/ผู้รับผิดชอบ และมีการนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมพัฒนานุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

- (2) การประเมินความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ และมีการนำผลการประเมินไปดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามความต้องการของประชาชน

3.2 แนวทางและขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ขั้นตอนที่ 1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ในระดับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ควรกำหนดให้มีประเด็นการพัฒนาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและนำเสนอประเด็นดังกล่าวเพื่อสอบถาม ข้อคิดเห็นของประชาชนผ่านเวทีประชาคม

ขั้นตอนที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี

เป็นการแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มาเป็นแผนงาน/โครงการเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งงบประมาณ

มีการกำหนดโครงการตามขั้นตอนการจัดทำแผน 3 ปี โดย

(1) กำหนดขนาดพื้นที่สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ โดยมีสัดส่วนโดยประมาณ 1.8 ไร่ต่อประชากร 1,000 คน หรือ ตามความเหมาะสมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง อันเนื่องจากข้อจำกัดหรือปัจจัยด้านอื่น ๆ

(2) สำรวจและคัดเลือกพื้นที่เพื่อจัดสร้างสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ อาศัยหลักเกณฑ์และวิธีการ คือ ตำแหน่งที่ตั้ง ควรอยู่ใกล้กับที่อยู่อาศัยของประชาชนเพื่อให้ผู้ใช้บริการเข้าถึงได้สะดวก การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่เป้าหมายที่จะพัฒนา เช่น ความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม อาณาบริเวณสภาพทางด้านกายภาพและชีวภาพ ตลอดจนข้อมูลผู้มีกรรมสิทธิ์บนพื้นที่ดังกล่าวและบริเวณโดยรอบ

(3) ศึกษาความต้องการของประชาชนในการใช้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนการวิเคราะห์โครงสร้างและทิศทางการเจริญเติบโตของชุมชน จำนวนประชากร อัตราการเจริญเติบโต ลักษณะการใช้เวลาว่างและประเมินความต้องการใช้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมต่างๆ ของประชาชนทุกกลุ่ม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการ

(4) จัดลำดับความสำคัญของความต้องการของประชาชน เพื่อกำหนดกิจกรรมตามความต้องการและความสนใจของประชาชน โดยพิจารณาขีดความสามารถด้านงบประมาณ กำลังคน การจัดการดูแลรักษา

(5) จัดทำแผนและออกแบบพัฒนาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ชำนาญการต่างๆ ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และประชาชนในพื้นที่ ตามความเหมาะสม ผลลัพธ์ที่ได้จากการวางแผนและออกแบบ คือ แผนงานพัฒนา และจัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งเป็นแผนงานหลัก และกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ รวมทั้งประมาณการงบประมาณที่จะใช้เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตั้งงบประมาณต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการตามแผน

นำกิจกรรมการพัฒนาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งกำหนดไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี มาจัดทำแผนพัฒนาประจำปี และจัดทำโครงการเพื่อบรรจุในข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี เพื่อดำเนินการต่อไป ดำเนินการตามแผน จัดตั้งอำนวยความสะดวก ต้นไม้ พันธุ์ไม้ อาคารสถานที่ต่างๆ

ขั้นตอนที่ 4 การติดตามประเมินผล

ระยะเวลาในการประเมินผล ควรมีการประเมินทุกระยะ 6 เดือน หรือ 1 ปี โดยมีการประเมิน 2 ลักษณะ คือ

- (1) การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน
- (2) การประเมินความพึงพอใจของประชาชนผู้ใช้บริการ โดยต้องกำหนดตัวชี้วัด เพื่อประเมินผล ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

